

УДК 338.1

Шубалий О.М.¹

¹ зав. каф. економіки, проф. Луцького національного технічного університету

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ «ЗЕЛЕНОЇ», ЦИФРОВОЇ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ

Вважаємо, що «зелена» трансформація на польсько-українському прикордонні повинна відбуватися на основі врахування положень Європейського зеленого курсу (European Green Deal, 2020 [4]), Європейського кліматичного законодавства (European Climate Law, 2021 [3]), Паризької угоди про зміну клімату (The Paris Agreement, 2015 [5]) та інших нормативних актів ЄС та передбачати реалізацію заходів за такими напрямками:

- будівництво малих гідроелектростанцій на гірських річках Карпатської зони та вивчення можливості і доцільності на інших малих річках (Західний Буг, Стир, Турія, Бистриця, Гучва, Сан та інші);

- будівництво сонячних та вітрових електростанцій на непридатних для сільського господарства землях поблизу міст і сіл, у гірських долинах Карпатської зони;

- будівництво заводів з виробництва фотоелектричних панелей та систем зберігання енергії (у прикордонній зоні поблизу прикордонного переходу);

- надання кредитів сільськогосподарським підприємствам для встановлення установок з виробництва біогазу та біодизелю з відходів сільського господарства;

- розвиток виробництва біоетанолу на основі місцевої сільськогосподарської сировини (зерно кукурудзи та пшениці, цукровий буряк);

- будівництво сміттепереробних заводів біля кожного населеного пункту для забезпечення переробки побутових та промислових відходів;

- встановлення цифрової системи екологічного моніторингу поблизу промислових та комунальних об'єктів.

Цифрова трансформація на польсько-українському прикордоння повинна відбуватися на основі врахування положень 2030 Digital Compass the European (Digital Compass, 2021 [1]), A Digital Single Market Strategy for Europe (Digital Single Market Strategy, 2015 [2]) та пов'язуються з реалізацією ряду заходів:

- розробка транскордонних політик та стратегій цифрової трансформації у провідних сферах бізнесу та державних інституціях;

- створення міжрегіональних сучасних цифрових платформ (R&D центрів, цифрових хабів, бізнес-інкубаторів, акселераторів, лабораторій) для реалізації інноваційних ідей, стартапів на основі інтеграції зусиль представників освіти, науки та бізнесу прикордонних регіонів з обов'язковим залученням молоді;

- створення міжрегіональної системи кібербезпеки польсько-українських прикордонних регіонів;

- створення високотехнологічних заводів з виробництва смартфонів, телевізорів, побутової техніки, комп'ютерної техніки, систем «розумний дім» всесвітньо відомих брендів; – створення заводів з виробництва мікрочіпів та мікросхем для сучасного електронного побутового та промислового обладнання;

- розвиток мереж 5G у всіх населених пунктах прикордонних регіонів;

- стимулювання впровадження систем «розумного дому», технологій Інтернету речей (IoT) тощо у повсякденному житті та на виробництві.

Важливо також використати можливості системи освіти і науки польсько-українського прикордоння для забезпечення інтелектуальної трансформації відповідно до Закону ЄС про штучний інтелект (Artificial Intelligence Act, 2024), використовуючи усі можливості програми Horizon Europe (Horizon Europe, 2021). Адже провідні університети польсько-українського прикордоння (насамперед у містах Люблін, Жешув, Луцьк, Львів) повинні стати освітньо-науковими осередками підготовки та перепідготовки кадрів відповідно до перспективних потреб регіональної економіки. Ці університети можуть створювати освітні консорціуми для підготовки спільних освітніх програм та реалізації освітніх і наукових проектів, важливих для спільного розвитку.

Насамперед важливо підвищити рівень базової підготовки у школах з таких предметів як математика, фізика, хімія, біологія, а також в університетах за напрямками прикладна математика, біофізика, біохімія, штучний інтелект тощо.

Також потрібно посилити практичну підготовку студентів в таких галузях економіки регіонів польсько-українського прикордоння: комп'ютерні науки, енергетика, транспорт і логістика, інформаційні технології, робототехніка, харчові технології, деревообробка, легка промисловість, хімічна промисловість, будівництво та архітектура тощо.

Тому економіка польсько-українського прикордоння має бути врахована у нових відносинах між українськими та польськими прикордонними регіонами, спрямованих на досягнення спільних додаткових соціо-еколого-економічних вигод для обох країн у стратегічній перспективі. У цьому контексті дуже важливо, щоб розвиток цього транскордонного регіонального утворення відбувався відповідно до сучасного підходу до

структурної трансформації економічних систем у напрямку прискорення «зеленої», цифрової та інтелектуальної трансформації з урахуванням сучасних безпекових викликів для обох країн. Очевидно, що з точки зору своєчасного реагування на ці виклики пасивний та проактивний сценарії розвитку польсько-українського прикордоння не принесуть значних переваг на місцевому, регіональному та національному рівнях у довгостроковій перспективі.

Це важливе завдання потребуватиме залучення додаткових іноземних інвестицій для створення нових високотехнологічних виробництв, що відповідають сучасним вимогам, розвитку відновлюваної енергетики і, насамперед, розвитку природничої та технічної освіти і науки тощо. Це дасть змогу поширити ці нові знання, отримані в післявоєнний період на всій території обох країн, забезпечивши розвиток на сучасній технологічній основі. Тому подальша структурна трансформація економіки регіонів вздовж польсько-українського кордону відіграватиме дуже важливу роль, з одного боку, у забезпеченні післявоєнної економічної відбудови України та зміцненні безпеки кордонів Польщі, а з іншого – у вирівнюванні економічних диспропорцій у рівнях регіонального розвитку в обох країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Digital Compass (2021). 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade. European Commission. COM(2021) 118 final. Brussels, 9.3.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0118>
2. Digital Single Market Strategy for Europe (2015). A Digital Single Market Strategy for Europe. European Commission. COM(2015) 192 final. Brussels, 6.5.2015. <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex:52015DC0192>
3. European Climate Law (2021). Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R1119>
4. The European Green Deal (2019). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions. Brussels, 11.12.2019 COM(2019) 640 final. <https://g8fip1kplyr33r3krz5b97d1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2019/12/The-European-Green-Deal-Communication.pdf>
5. The Paris Agreement (2015). UN Climate Change Conference (COP21) in Paris. 12 December 2015. <https://www.un.org/en/climatechange/paris-agreement>